

MINDER BEKENDE EN/OF VERDWENEN LOCATIES IN GENT

Vlaanderenstraat

In het begin van de 19^e eeuw werden de moerassige Muinkmeersen drooggelegd. De bouw van het station aan het Graaf van Vlaanderenplein (1837) bracht dit gebied tot leven. Er ontbrak echter een vlotte verbinding van het station met de oude binnenstad.

In 1841 werden de plannen voor de aanleg van enkele verbindingsstraten goedgekeurd: Zuidstationstraat en Keizer Karelstraat (met Sint-Jacobsparochie); de Marcelisbrug en de Lammerstraat (met Sint-Pietersparochie). Deze straten werden afgezoomd met statige burgerhuizen en hotels.

In de jaren '70 van de 19^e eeuw was het Zuidkwartier, tussen de Nederschelde, de Zuidstationstraat en de Brabantdam een van de ongezondste arbeiderskwartieren van de stad. De belangrijkste werkgever van die arbeiders was de katoenfabriek F. Lousbergs aan de Reep. De wijk werd bewoond door meer dan 3.000 textielarbeiders en telde niet minder dan 20 beluiken met huisjes van rond de 22 m² oppervlakte. Gebrek aan ruimte, lucht en licht. De Brabantdam was met haar 10 meter breedte de enige straat die de wijk van licht en lucht voorzag. Bovendien polueerden de Nederschelde en de Oude Schelde de wijk nog meer.

In 1880 legden architect Edmond de Vigne en ingenieur Edouard Zollikofer hun plannen voor aan het stadsbestuur. Het Zollikofer-De Vigneplan kwam neer op het aanleggen van een grote centrale as, de Vlaanderenstraat, van het Graaf van Vlaanderenplein tot aan de Nederschelde, met in het midden een rond punt, het Hippolyte Lippensplein. Op het einde van de Vlaanderenstraat, waar zij de Nederschelde kruist, het huidige Lieven Bauwensplein, splitst de as zich in twee straten: de Henegouwenstraat en de Limburgstraat. De Nederschelde zou overweld worden tot aan de Brabantdam, het François Laurentplein. In 1883 werd het plan goedgekeurd en konden de werken worden aangevat: er dienden 555 onteigeningen te gebeuren en 4.037 m² straatoppervlak diende door 14.066 m² nieuw oppervlak te worden vervangen. De werken werden toevertrouwd aan de Compagnie Immobilière de Belgique, een dochtermaatschappij van de Société Générale.

De werken vonden plaats van 1883 tot 1889: de straatbedding van de Vlaanderenstraat en de Kuiperskaai werd getrokken; de Nederschelde werd overweld; de Limburgstraat en de Henegouwenstraat werden aangelegd ; het

Gand — Les Rue de Flandre et de Brabant

Vlaanderenstraat

Gand — La Rue de Flandre I.

Vlaanderenstraat

Vlaanderenstraat: hotel Gambrinus

Vlaanderenstraat: de jaren 1930.

standbeeld van Lieven Bauwens werd ingehuldigd. Met één pennetrek veranderde een arbeiderswijk in een luxueuze burgerwijk. Vooral de architectuur langs de Vlaanderenstraat moest met zijn nieuwe en ruime winkelhuizen, hotels, ontspanningslokalen en burgerwoningen, bij het publiek opzien baren. Het was niet langer nodig te pendelen naar Parijs of Brussel om luxueuze goederen te kopen. Ook de horecasector onderging grondige veranderingen: niet langer donkere kroegen, maar hotels en koffiehuisen. De Valentino op de Kuiperskaai als voorbeeld van een ontspanningslokaal. Twintig jaar later zal burgemeester Emile Braun het huidige beeld van het stadscentrum door slopen (o.a. de huizen rondom historische gebouwen zoals het Gravensteen en de Sint-Niklaaskerk), restaureren en bouwen verder bepalen.

Daar tegenover stond de verdwijning van 950 arbeidershuizen en 3.000 werklieden die de Nederscheldewijk moesten verlaten. Een gevolg van de onteigeningswet van 1867 die de ontheemden geen bescherming bood tegen willekeur. Ook de S.A. Immobilière Gantoise heeft daar, behalve beloften, niets tegenover gesteld.

De architectuur in de Vlaanderenstraat is een eclectische architectuur. De gevels zijn 6 à 8 meter breed, de meeste woningen zijn meer dan 12 meter hoog. Sommige van die eclectische gevels hebben een neoklassieke inslag, andere refereren naar neorenaissance of neobarok. In de halfondergrondse kelder bevindt zich doorgaans de keuken. Op het gelijkvloers zijn er meestal twee vertrekken: een winkelruimte, en een extra winkelruimte of magazijn of salon. De bel-étage wordt veelal benadrukt door een doorlopende balustrade die rust op zware consoles. De gevels worden meestal afgesloten met een eenvoudige fries en een zware kroonlijst. Het dak is doorgaans een mansardedak met dakkapellen. De straat heeft geen openbare gebouwen. Slechts één pand van de straat is beschermd.

De architecten die actief waren in de Vlaanderenstraat waren A. Ledoux, Morial en Terzweil, Jules de Raeve, Frédéricq Minne, Jean Haché, Jean De Bosscher, J. Deleu-Laureys, Ferdinand Mommens, Jules Van Crombrugge, Ernest Leclerc, E. Van Hoecke-Peeters, Wijnand Janssens, Pierre Geleyn, Georges De Graeve en Achille Marchand.

In 1898 kreeg de Vlaanderenstraat haar eerste tramlijn.

In 1928 kondigde de NMBS de sluiting aan van het Zuidstation. Rond het station had zich echter een bloeiende uitgaans- en handelsbuurt ontwikkeld en de sluiting zou zware gevolgen hebben voor de wijk. Men dacht aan de bouw van een Zuidpaleis met een feestzaal en een handelsbeurs, maar na talloze uitstellen is het er nooit van gekomen. De Vlaanderenstraat verloor haar aantrekkingskracht en haar grandeur en in de loop der jaren was de degradatie van het Zuidkwartier een feit. In 1970 was de Vlaanderenstraat niet veel meer dan een

afrit van de autostrade. Negentiende-eeuwse architectuur werd niet geapprecieerd. De leegstand en leegloop van de bestaande handelspanden groeide zienderogen.

Een grondige herwaardering van de Vlaanderenstraat, gestimuleerd door de heraanleg van het Woodrow Wilsonplein (1995), de aanleg van een parkeergarage en het Mobiliteitsplan (1997) dat van het Zuid een nieuwe toegangspoort tot het centrum wilde maken, begon in 1997 met de heraanleg van de straat: de straat werd autoluw gemaakt, de verlichting werd aangepast, winkels en restaurants kwamen opnieuw tot leven, de leegstand verdween. De Vlaanderenstraat werd opnieuw een belangrijke voetgangersverbinding tussen het Zuid en het historisch centrum.

In de Vlaanderenstraat, nabij het Lieven Bauwensplein, werd Suzanne Lilar (Gent 1901- Brussel 1992), auteur van **Une Enfance gantoise**, 1976, geboren.

Literatuur

Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Deel 4 nb. Stad Gent. Noord-Oost, 1979.

F. Adriaenssen, Het Plan Zollikofer-De Vigne, Gent 1860-1914. Een Stedebouwkundig – historisch onderzoek naar de ontwikkeling van de Zuidwijk, 1984.

Het Nieuwsblad, De Vlaanderenstraat, 7 december 2006.

A. Huyghe, De Vlaanderenstraat 1883-2006 ; een bouwhistorisch onderzoek. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Letteren en Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, UGent 2007.

Internet, Google.

Daniël Van Ryssel